

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.002.24.2020

Pani

Elżbieta Skalska - Makara
Dyrektor
Szkoły Podstawowej nr 10
im. Marii Skłodowskiej - Curie
w Zduńskiej Woli

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/20/002 - Bezpieczeństwo zdrowotne użytkowania boisk przyszkolnych wykonanych ze sztucznej nawierzchni.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Zduńskiej Woli, ul. Zielona 46a, 98-220 Zduńska Wola.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Skalska-Makara, Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 10 w Zduńskiej Woli, od 1 września 2017 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Halina Matusiak, Dyrektor Szkoły w okresie od 1 września 2012 r. do 31 sierpnia 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Spełnianie norm wymaganych dla granulatu użytego do budowy boisk o sztucznej nawierzchni.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2015 r. do 31 maja 2020 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Ewa Tworkowska, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/57/2020 z 8 maja 2020 r. (akta kontroli str. 1-6)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że w latach 2015-2020³ Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 10 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Zduńskiej Woli (dalej odpowiednio: *Dyrektor* i *Szkoła*) podejmowała adekwatne działania celem zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego użytkowników boiska piłkarskiego z nawierzchnią wykonaną ze sztucznej trawy, w ramach kompleksu sportowego „Orlik”. Dyrektor zapewniła w okresie objętym kontrolą funkcjonowanie regulaminu korzystania z obiektu, nakładającego m.in. obowiązek informowania o wszelkich stwierdzonych zdarzeniach mogących wpływać na poziom bezpieczeństwa użytkowników. Instrukcja ta była dostępna i wyeksponowana na terenie kompleksu. Ponadto Dyrektor Szkoły, jako administrator obiektu zobowiązany do jego konserwacji i zarządzania nim, konsekwentnie wymagała od podmiotów dostarczających granulaty SBR⁴ używane w kontrolowanym okresie na murawie boiska piłkarskiego, przedstawienia stosownych atestów Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny (dalej: PZH). Dokumenty te potwierdzały spełnienie wymogów sanitarnych i higienicznych stosowanego materiału stabilizującego trawę. Wydanie atestów, a także brak sygnałów od użytkowników boiska dotyczących niepokojących objawów związanych z wpływem granulatu SBR, spowodowały, że Dyrektor nie rozważała możliwości zakupu innego rodzaju stabilizatora murawy, ani konieczności wykonania dodatkowych jego badań pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa.

Poddany analizie materiał pobrany z nawierzchni boiska piłkarskiego odpowiadał wymogom wynikającym z rozporządzenia REACH⁵ w zakresie zawartości substancji niebezpiecznych (takich jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, kadm i ftalany) oraz nie wykazywał przekroczeń w zakresie migracji określonych pierwiastków (m.in. toksycznych metali) określonych normą PN-EN 71-3:2019-07, przyjętą dla bezpieczeństwa materiałów do produkcji zabawek.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

Gminna inwestycja, polegająca na budowie kompleksu sportowego i rekreacyjnego „Moje Boisko – Orlik 2012”, w skład którego wchodziły boisko do piłki nożnej, boisko wielofunkcyjne⁶, budynki zaplecza, szatnie, droga dojazdowa, parking oraz niezbędne przyłącza mediów, realizowana była w okresie od 22 czerwca 2010 r. do 15 października 2010 r. Obiekt został dopuszczony do użytkowania 20 stycznia 2011 r.

(akta kontroli str. 24-30)

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Do dnia 31 maja 2020 r.

⁴ SBR (ang. styrene-butadiene rubber) - kauczuk butadienowo-styrenowy [rodzaj gumy]. Organiczny związek chemiczny, polimer otrzymywany z dwóch monomerów, styrenu i 1,3-butadienu. Bardzo często zastępuje naturalny kauczuk. Wykorzystywany m.in. do produkcji opon i podeszw obuwia, a także w nawierzchniach boisk wykonanych z tworzyw sztucznych – w postaci granulatu stabilizującego żdzbla trawy, gdzie pełni także funkcje amortyzujące.

⁵ Rozporządzenie (WE) NR 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EEG i dyrektywę Komisji 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/WE i 2000/21/WE; Dz.U. W.E. Nr 396 z 30 grudnia 2006, s. 1, ze zm.

⁶ boisko m.in. do siatkówki i koszykówki.

W wyniku zawartego w dniu 7 lutego 2011 r. porozumienia⁷, Miasto Zduńska Wola powierzyło Szkole nowo wybudowany kompleks w trwały zarząd i upoważniło do zawierania wszelkich umów niezbędnych do właściwego funkcjonowania obiektu oraz organizacji imprez sportowych. W dniu 21 lutego 2011 r. Urząd Miasta dokonał przekazania dokumentacji budowy obiektu, zawierającej między innymi certyfikaty potwierdzające spełnianie warunków bezpieczeństwa zastosowanych materiałów, w tym także dotyczące nawierzchni ze sztucznej trawy wbudowanej na boisku do piłki nożnej. W ramach tych dokumentów nie zawarto danych o użytym podczas realizacji inwestycji granulacie, służącym do stabilizacji murawy boiska piłkarskiego. Ówczesna Dyrektorka Szkoły, przeświadczona o kompletności dokumentacji, nie wniosowała o uzupełnienie zaistniałego braku.

(akta kontroli str.31-35, 43-66, 113-115)

Od czasu rozpoczęcia użytkowania boiska piłkarskiego dwukrotnie przeprowadzono zabiegi konserwacyjne nawierzchni (w 2014 r. oraz w 2015 r.⁸), podczas których, poza innymi pracami, zewnętrznymi wykonawcy wypełniali ubytki granulatu SBR. Do tych zabiegów użyto odpowiednio: 100 kg oraz około 4 000 kg materiału. Z kolei Szkoła dwukrotnie zakupiła w 2014 r. łącznie 1 500 kg, a w 2017 r. – 2 000 kg granulatu. Dodatkowo, po pracach przeprowadzonych w 2015 r., wykonawca pozostawił Szkole ok. 3 000 kg granulatu celem okresowego uzupełniania jego braków w murawie. Czynności te były wykonywane bez określonej regularności, w miarę zaistnienia potrzeb, przez pracowników Szkoły zatrudnionych na stanowiskach konserwatorów.

(akta kontroli str. 8-15, 67-81, 103-108)

Wszystkie użyte w kontrolowanym okresie granulaty gumowe SBR posiadały atesty⁹ wydane przez PZH, potwierdzające, że wyroby odpowiadały wymaganiom higienicznym. Warunkiem zawartym w trzech z czterech certyfikatów był obowiązek umieszczenia na opakowaniu produktu etykiety w języku polskim, zawierającej zalecenia dotyczące środków ostrożności. Czwarty atest (z 2009 r.) nie zawierał zastrzeżeń.

Poza wskazanymi dokumentami Szkole nie przedstawiano innych badań dotyczących spełniania warunków bezpieczeństwa przez granulaty SBR, którymi uzupełniane było boisko w kontrolowanym okresie.

(akta kontroli str. 67-70, 78, 113-119, 133-134)

Przeprowadzona analiza granulatu SBR, pobranego z murawy boiska piłkarskiego, wykazała, że zawartość substancji niebezpiecznych w tym materiale nie przekraczała obowiązujących norm wynikających z pkt 23 i pkt 50 Załącznika Nr XVII do Rozporządzenia REACH, pod kątem występowania wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych¹⁰, ftalanów¹¹ oraz kadmu. Ponadto wykonane badania migracji pierwiastków¹² w oparciu o normę PN-EN 71-3:2019-07, przeznaczoną do badania bezpieczeństwa materiałów do produkcji zabawek

⁷ Porozumienie stanowiło załącznik do Zarządzenia nr 45/11 Prezydenta Miasta Zduńska Wola z 7 lutego 2011 r.

⁸ Prace w 2015 r. stanowiły usunięcie usterek gwarancyjnych i były zlecane przez Urząd Miasta w Zduńskiej Woli.

⁹ Atesty PZH o numerach: HK/B/0087/01/2009 z 24 marca 2009 r., HK/B/0236/01/2010 z 31 marca 2010 r., HK/B/0357/02/2014 z 19 maja 2014 r., ważne przez pięć lat od dnia wydania, oraz nr HK/B/0932/01/2015 z 17 sierpnia 2015 r., którego ważność upływała z dniem 4 marca 2016 r.

¹⁰ Sprawdzono zawartość poszczególnych wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA): benzo(a)pirenu, benzo(e)pirenu, benzo(a)antracenu, chryzenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(j)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, benzo(a,h)antracenu.

¹¹ Zweryfikowano zawartość ftalanów: di(2-etyloheksylu) (DEHP), dibutylo (DBP), benzylobutylo (BBP), diizobutylo (DIBP).

¹² Zbadano wartości migracji pierwiastków: glinu (Al), antymonu (Sb), arsenu (As), baru (Ba), boru (B), kadmu (Cd), chromu (Cr III i IV), kobaltu (Co), miedzi (Cu), ołowiu (Pb), manganu (Mn), rtęci (Hg), niklu (Ni), selenu (Se), strontu (Sr), cyny (Sn), cynku (Zn).

i zalecaną do stosowania w ocenie zagrożeń chemicznych związanych z użytkowaniem artykułów dziecięcych, także nie wykazały przekroczeń.

(akta kontroli str. 82-90, 135-143)

W okresie objętym kontrolą nie wpływały do Szkoły skargi, wnioski bądź petycje dotyczące szkodliwego wpływu granulatu na zdrowie uczniów lub innych osób korzystających z obiektu. Takie sygnały nie dotarły również ani do pielęgniarek szkolnych ani do prowadzących zajęcia sportowe. Ponadto niepokojące objawy po kontakcie z granulem nie wystąpiły u nauczycieli, animatorów, czy u konserwatorów dokonujących uzupełnień stabilizatora murawy.

Jedyna dostrzeżona uciążliwość wiązała się z nieprzyjemną wonią tworzywa sztucznego, z którego wykonane zostały nawierzchnie boisk, unoszącą się w okresach letnich, podczas upałów.

(akta kontroli str. 91-119)

W związku z brakiem sygnałów o problemach spowodowanych kontaktem z nawierzchnią boiska, Szkoła nie zlecała badań granulatu pod kątem spełniania obowiązujących norm zawartości substancji niebezpiecznych. Nie podjęła także innych działań w celu ewentualnej minimalizacji narażenia użytkowników na jego potencjalnie szkodliwy wpływ.

(akta kontroli str. 113-119)

Sposób użytkowania obiektu w latach 2015-2020 określał *Regulamin korzystania z kompleksu boisk „Moje boisko – Orlik 2012”*¹³ (dalej: Regulamin), którego treść była umieszczona¹⁴ na wyeksponowanej tablicy na ścianie budynków modułowych, przy wejściu głównym na obiekt. Instrukcja ta była widoczna i dostępna dla osób znajdujących się na terenie kompleksu. Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora Szkoły, Regulamin był również każdorazowo udostępniany w gablocie informacyjnej przy sekretariacie Szkoły, w momencie, gdy jego treść ulegała zmianom.

(akta kontroli str. 120-132)

W Regulaminie nie przewidziano wprost informacji o ewentualnym oddziaływaniu granulatu lub innych elementów nawierzchni boisk sportowych na zdrowie użytkowników, ani nie wskazano zasad zgłaszania lub postępowania w razie wystąpienia takich objawów. Niemniej w pkt 16 dokumentu z 2019 r. (oraz analogicznie w pkt 6 części „Podstawowe obowiązki użytkownika”, w wersji obowiązującej od 2011 r.) zamieszczono obowiązek niezwłocznego informowania obecnego na obiekcie trenera, nauczyciela lub animatora o wszelkich stwierdzonych uszkodzeniach urządzeń sportowych, odniesionych urazach lub innych zdarzeniach mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo użytkowników.

(akta kontroli str. 120-128)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

¹³ Wprowadzony przez Dyrektora Szkoły zarządzeniem nr 2A/2011 z dnia 28 kwietnia 2011 r., ze zmianami wynikającymi z zarządzenia nr 2/2018 z 19 marca 2018 r., a następnie zastąpiony zarządzeniem nr 14/2019 z 19 listopada 2019 r.

¹⁴ Według stanu na dzień 14 maja 2020 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Łódź, 7 lipca 2020 r.

Kontroler
Ewa Tworkowska
Inspektor k. p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis